

LIGHTHOUSE REPORTS

Gespreksnotitie van Klaas van Dijken, directeur Lighthouse Reports, ten behoeve van het rondetafelgesprek in de Tweede Kamer over migratiedeals op 24 april 2024.

Geachte lezer,

Breed lachend kondigde minister-president Mark Rutte vorig jaar aan dat hij als onderdeel van Team Europe een deal had gesloten met Tunesië om migratie naar Europa in te perken. Hij werd daarbij geflankeerd door de president van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen en Giorgia Meloni, de leider van een fascistische partij en premier van Italië. Al meer dan dertig jaar sluit Europa overeenkomsten met landen buiten de EU om vluchtelingen en migranten tegen te houden voordat ze Europa bereiken. En al meer dan dertig jaar werken deze deals niet, zijn ze verschrikkelijk duur en spelen ze autoritaire regimes, mensensmokkelaars en -handelaren in de kaart. Hierdoor zijn de meest kwetsbare mensen in deze wereld slachtoffer van grove mensenrechtenschendingen.

Als journalist en directeur van Lighthouse Reports heb ik de afgelopen vier jaar onderzoeken geleid in samenwerking met media als de BBC, Der Spiegel, El Pais, Le Monde en vele anderen, naar mensenrechtenschendingen aan de grenzen van Europa en daarbuiten.

Libië is een van de landen waaruit veel mensen de oversteek van de Middellandse Zee wagen om te ontsnappen aan oorlog en ander geweld. Al in 2012 bepaalde het Europese Hof voor de Rechten van de Mens dat vluchtelingen in bootjes niet teruggestuurd mogen worden naar Libië vanwege het risico op marteling, slavernij en de dood.

In plaats van de uitspraak van het hof te respecteren, ontwierp Europa een methode om toch op grote schaal mensen terug te kunnen sturen naar het land waar al lange tijd conflicten woeden. De EU traint, financiert en voorziet de Libische kustwacht van materieel. Europa assisteert Libië ook om haar eigen Search and Rescue zone en een Coördinatiecentrum op te zetten. Dit doet de EU niet om levens te redden maar om legaal de coördinaten van vluchtelingenboten die Europese vliegtuigen waarnemen, door te kunnen geven aan de Libische kustwacht en milities. Op deze manier knapt Libië het vuile werk op en kan het dankzij Europa de mensenhandel in stand houden.

De president van de Europese Commissie Ursula von der Leyen kondigde in november een wereldwijde alliantie aan om mensenhandel en -smokkel juist te bestrijden. Volgens haar moest het lijden van de vluchtelingen stoppen. Daarbij moest de focus liggen op het ontmantelen van criminele netwerken die geld verdienen aan migranten.

De overeenkomst met Libië en de recentere deals met Tunesië, Mauritanië en Egypte laten zien dat Europa het tegenovergestelde doet. Het autoritaire Tunesische regime jaagt xenofobie aan en pakt op systematische wijze migranten en vluchtelingen uit Sub-Saharische landen op om ze vervolgens achter te laten in de woestijn. Of ze leveren de mensen, waaronder vrouwen en kinderen, over aan de Libische grenswachten en milities die ze vastzetten, martelen voor losgeld of verhandelen.

De grootste humanitaire crisis ter wereld van dit moment voltrekt zich in Soedan, dat sinds ruim een jaar wordt verscheurd door een burgeroorlog. Desondanks dwingt buurland Egypte Soedanezen terug te keren maar dat weerhoudt de EU er niet van om ook met Egypte een deal te sluiten. De situatie in Mauritanië is vergelijkbaar. Zij zetten in ruil voor honderden euro's, op grote schaal zwarte Afrikanen uit naar Mali in gebieden waar jihadistische groepen actief zijn.

De EU en Europese landen zijn op de hoogte van de mensenrechtenschendingen die plaatsvinden in al deze landen. De EU sluit deze deals dan ook niet om het lijden van vluchtelingen te stoppen. Het vergroot het juist en houdt autoritaire regimes en dictaturen in het zadel die mensen oppakken op basis van hun huidskleur. De deals zorgen er ook niet voor dat mensenhandelaren en smokkelaars worden bestreden. Ze houden de netwerken niet alleen in stand, ze werken zelfs met hen samen.

De migratiedeals worden gesloten voor eigen politiek gewin over de rug van mensen die zichzelf niet of nauwelijks kunnen verdedigen.